

Rundskriv til forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag for 2018/2019

[Forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag](#) er fastsatt av Landbruks- og matdepartementet den 17. juni 2009, og sist endret ved forskrift av 16. august 2018 nr. 1244.

Forskriften er hjemlet i Stortingets årlige budsjettvedtak om reindrifftsavtalen, som er en næringsavtale mellom staten og Norske Reindriftssamers Landsforbund. Budsjettvedtaket er hjemlet i Grunnloven § 75. Hjemmelsgrunnlaget har betydning for hvilke reaksjoner som kan vedtas etter forskriften. Forskriften har for eksempel ingen tvangshjemler.

Dette rundskrivet gir veiledning til reglene i forskriften. Kapittelinnvidlingen følger paragrafene i forskriften. I tillegg til rundskrivet kan de styrende dokumentene ([Landbruks- og matdepartementets tildelingsbrev](#), [Meld. St. 32 \(2015-16\)](#), [Jeløy-plattformen](#), [Reglement for økonomistyring i staten](#), [Reindrifftsavtalen 2018/19](#) og [Prop. 92 S \(2017-18\)](#)) være momenter ved tolkning av forskriftens bestemmelser.

Forskrift, rundskriv og søknadsskjema er tilgjengelig på hjemmesiden til Landbruksdirektoratet – www.landbruksdirektoratet.no

Innhold

Rundskriv til forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag for 2018/2019.....	1
1. Saksbehandling.....	4
1.1 Det geografiske virkeområdet for forskriften.....	4
1.2 De forskjellige forvaltningsorganers rolle i tilskuddsbehandlingen.....	4
1.3 Hvem er part? Hvem kan søke om tilskudd?.....	4
1.4 Hvem kan klage?.....	4
2. Til § 1 – Formål.....	4
Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag skal bidra til å fremme en bærekraftlig reindrift, kvalitet og produktivitet, samt heve inntekten og virke utjevende mellom enheter i næringen.....	
3. Til § 2 – Periode for tilskuddsberegning.....	5
4. Til § 2a – Grunnvilkår for tilskudd.....	5
4.1 Første ledd.....	5
4.1.1 Første punktum.....	5
4.1.2 Annet punktum.....	6
4.2 Annet ledd.....	6
4.2.1 Første punktum - hovedregel.....	6
Unntak:.....	6
4.2.2 Tilfeller der hovedregelen ikke gjelder.....	6
4.2.3 Bokstav a.....	7
4.2.4 Bokstav b.....	7
4.2.5 Bokstav c.....	8
4.2.6 Bokstav d.....	9
4.2.7 Bokstav e.....	10
4.3 Tredje ledd.....	10
5. Til § 2b – Utmåling av tilskudd.....	10
6. Til § 3 – Krav til søknaden.....	11
6.1 Første ledd.....	11
6.2 Andre ledd.....	11
6.2.1 Bokstav a.....	11
6.2.2 Bokstav b.....	11
6.2.3 Bokstav c.....	11
6.2.4 Bokstav d.....	12
6.2.5 Bokstav e.....	12
6.2.6 Bokstav f.....	12

7.	Til § 4 – Driftstilskudd.....	13
8.	Til § 5 – Etableringstilskudd.....	13
9.	Til § 6 – Produksjonspremie.....	14
9.1	Hva inngår i grunnlaget for produksjonspremien?	14
9.2	Hvordan skal inntektene dokumenteres?	15
9.3	Om sideordnet rekrutteringsandel.....	16
9.4	Fjerde ledd.....	16
10.	Til § 7 – Kalveslaktetilskudd.....	17
11.	Til § 8 – Ektefelle-/samboertillegg.....	18
12.	Til § 9 – Opplysningsplikt og kontroll.....	19
12.1	Første ledd.....	19
12.2	Andre ledd.....	20
13.	Til § 10 - Retting av feilutbetalinger	20
14.	Til § 11 – Avkortning m.v.....	21
14.1	Første ledd.....	22
14.2	Andre ledd.....	24
15.	Til § 12 – Innkreving av tilbakebetalings- eller avkortingsbeløp.....	25
15.1	Første ledd.....	25
15.2	Andre ledd.....	27
15.3	Tredje ledd	27
16.	Til § 13 – Administrasjon, klage og dispensasjon	27
16.1	Første ledd.....	27
16.2	Andre ledd.....	27
16.3	Tredje ledd	27

1. Saksbehandling

1.1 Det geografiske virkeområdet for forskriften

Virkeområdet for forskriften er hele reindrifts-Norge jf. reindriftsloven §§ 4 og 8. Det vil si både det samiske reinbeiteområdet samt tamreinlagene.

1.2 De forskjellige forvaltningsorganers rolle i tilskuddsbehandlingen

Søknader om tilskudd behandles av fylkesmannen i første instans, og Landbruksdirektoratet er klageinstans og siste instans jf forvaltningslovens § 28 første ledd.

I tilfeller hvor det søkes om dispensasjon fra forskriftens bestemmelser, jf. § 13 annet ledd, og i tilfeller hvor siidaandelen avvikles og det søkes om dispensasjon fra beløpsgrensen i bestemmelsen om produksjonspremie, jf. § 6 fjerde ledd, er Landbruksdirektoratet første instans. Da er Landsbruks- og matdepartementet er klageinstans, jf. § 13 tredje ledd.

1.3 Hvem er part? Hvem kan søke om tilskudd?

En «part» er en person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder, jf. forvaltningsloven § 2 bokstav e. En part etter forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag, er tamreinlaget eller leder(e) av siidaandel. Det betyr at kun disse kan søke tilskudd, og få det utbetalt. Dette følger forutsetningsvis av forskriftens § 2.

Sideordnet rekrutteringsandel sitt salg av rein skal gå inn under hovedsiidaandelens søknad om tilskudd.

1.4 Hvem kan klage?

Ettersom det kun er leder(e) av siidaandelen som er «part», jf forvaltningsloven § 2 bokstav e, er det kun disse som kan klage etter forvaltningslovens regler.

Behandlingen av tilskudd skjer etter de generelle reglene i forvaltningsloven, med mindre noe annet er spesifikt regulert.

2. Til § 1 – Formål

Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag skal bidra til å fremme en bærekraftlig reindrift, kvalitet og produktivitet, samt heve inntekten og virke utjevende mellom enheter i næringen.

Forskriften har som hovedmålsetting å bidra til å utvikle reindriftsnæringen i samsvar med reindriftspolitiske mål gjennom bruk av økonomiske virkemidler.

Det ledende reindriftspolitiske målet er utvikling av reindriften som økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig næring, jf. reindriftsloven § 1. For å oppnå dette målet oppstiller reindriftsloven (heretter reinl) en rekke pliktbestemmelser for reindriftsutøvere, siidaer, reinbeitedistrikter og reindriftsmyndigheter. Tilskuddsforskriften inneholder økonomiske insentiver for næringen og andre aktører til å overholde pliktbestemmelsene i reindriftsloven og oppnå de overordnede målene. Anvendelse av de enkelte bestemmelsene i tilskuddsforskriften bør derfor ses i sammenheng med reinl. § 1.

De reindriftspolitiske mål har imidlertid endret seg noe siden lovens ikrafttredelse. Gjeldende reindriftspolitiske mål fremgår av Meld. St. 32 (2016-2017). Disse målene er blant annet:

- ✓ utvikling av reindriftsnæringen som rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et landsiktig perspektiv
- ✓ utvikling av reindriftsnæringen som familiebasert næring, der familien kan skape seg økonomisk handlingsrom og frihet til å organisere egen drift
- ✓ optimalisering av produksjon med fokus på dyrevelferd og god kjøttkvalitet
- ✓ fokus på økologisk bærekraft og reintall.

3. Til § 2 – Periode for tilskuddsberegning

Paragraf 2 angir perioden for tilskuddsberegning (periodisering). Bestemmelsen fastsetter at perioden for tilskuddsberegning skal være reindriftsåret, som løper fra 1. april til og med 31. mars, med mindre noe annet følger av de enkelte bestemmelsene.

4. Til § 2a – Grunnvilkår for tilskudd

Bestemmelsen inneholder fire ledd med vilkår som alle må være oppfylt for at siidaandelen skal få innvilget tilskudd.

Driftstilskudd, jf. § 4, produksjonspremie, jf. § 6, kalveslaktetilskudd jf. § 7 eller ektefelle-/samboertillegg jf. § 8 kan **ikke** innvilges dersom ikke vilkår i § 2a er oppfylt.

Etableringstilskudd, jf. § 5, er unntak fra *inntektskravet* i § 2a første ledd.

4.1 Første ledd

4.1.1 Første punktum

Det følger av første ledd første punktum at leder(e) av siidaandel eller tamreinlag i det siste kalenderår må ha hatt en *avgiftspliktig salgsinntekt* fra salg av kjøtt fra rein i eget merke på minimum kr. 50.000 ekskl. mva.

Med «avgiftspliktig salgsinntekt» menes her salg/omsetning av kjøtt fra rein i siidaandelsleders eget merke. Avgiftsplikten vurderes etter merverdiavgiftens regler, og blir avgjort av skattemyndighetene.

Salg/omsetning av kjøtt omfatter både salg på det private markedet og til slakterier.

Det er kun salg av reinkjøtt fra leder av siidaandelens merke som skal medregnes. Salg av reinkjøtt med andres merke skal ikke medtas i beregningen, selv om de inngår under den samme siidaandelen. Ektefeller/samboer inngår kun ved felles siidaandel. Inntekter fra salg av rein for barn under 16 år lignes sammen med foreldrene, og siidaandelsleders barn sin inntekt skal derfor beregnes med i siidaandelsleders inntekt.

Andre inntekter fra reindriften, som for eksempel biprodukter av rein og duodji, kan ikke medtas i beregningsgrunnlaget. Slike biprodukter kan være skinn og horn.

Dersom to reineiere har felles siidaandel etter reindriftsloven § 13 er det avgjørende at de *samlet* har en avgiftspliktig inntekt fra salg av kjøtt på minimum 50 000 kr.

Kravene til dokumentasjon ved salg på det private marked er stilt i forskriftens § 3 bokstav e, jf. animaliehygieneforskriften § 21 bokstav i.

Det er kun leder(e) av siidaandel/tamreinlag som kan søke om tilskudd. Dette følger forutsetningsvis av forskriftens § 2a.

4.1.2 Annet punktum

I annet punktum slås det fast at inntekter fra **rein som er slaktet eller omsatt utenfor Norge ikke tas med i beregningsgrunnlaget** for tilskudd etter forskriften, dvs. at slike inntekter ikke regnes som avgiftspliktig salgsinntekt i tilskuddsforskriftens forstand. Bestemmelsen gjelder både det som er slaktet i Norge og omsatt i utlandet, og det som er slaktet i utlandet.

4.2 Annet ledd

4.2.1 Første punktum - hovedregel

Hovedregelen er at siidaandeler kan innvilges tilskudd når reintallet i siidaen/distriktet er i samsvar med godkjente bruksregler pr. 31. mars det året det søkes tilskudd.

Unntak:

Hvis reintallet i siidaen overskrider fastsatt reintall, kan siidaandelen likevel få tilskudd dersom et av unntakene i bokstav a til e er oppfylt. Liste over unntak fra hovedregelen i § 2a annet ledd er uttømmende. Det er derfor ikke adgang til å innvilge tilskudd til siidaandeler på annet grunnlag, for eksempel hvis siidaandelens reintall er i samsvar med reintallet fastsatt for siidaandelen med hjemmel i reinl. § 60 fjerde ledd.

Det er en forutsetning for å kunne behandle søknad om tilskudd at alle siidaandeler i siidaen har fått godkjent sine meldinger om reindrift pr. 31. mars i reindriftsåret. Dette skyldes at reintallet på siida-/distriktnivå sammenlignes ved å summere siidaandelenes reintall i melding i reindrift opp mot reintallet i bruksreglene.

Bokstav a og b gjelder når siidaandelen er i en reduksjonsprosess. Bokstav c gjelder der siidaandelen ikke er i en reduksjonsprosess eller er ferdig med en reduksjonsprosess.

Unntakene omfatter også de siidaandeler som blir regulert av reindriftsloven § 60 femte og sjette ledd, jf bokstav d og e. Siidaandeler som holder seg innenfor fastsatt reintall etter femte og sjette ledd vil likevel ha rett til tilskudd selv om distriktet overskrider fastsatt øvre reintall.

4.2.2 Tilfeller der hovedregelen ikke gjelder

Hovedregel om at alle siidaandeler får tilskudd hvis siidaens reintall er innenfor øvre reintall gjelder likevel ikke i de tilfeller hvor Reindriftsstyret har vedtatt pålegg om reduksjon etter reindriftsloven § 60 tredje ledd, og siidaandelen ikke har oppfylt pålegget.

I de tilfellene vil siidaandelen ikke ha rett til tilskudd selv om siidaen er innenfor øvre reintall, jf. LMD sin uttalelse i brev av 23.01.2015 til Fylkesmannen i Finnmark vedrørende hvordan forskriften § 2 skal tolkes.

LMD uttaler at *«[d]ersom siidaen ikke er inne i en reduksjonsprosess får ingen siidaandeler tilskudd dersom siidaen har et for høyt reintall, uavhengig av hvordan siidaandelene fordeler reintallet mellom seg. På samme måte får alle siidaandelene tilskudd dersom siidaen er innenfor reintallet sitt.*

Situasjonen er en annen når en siida er inne i en reduksjonsprosess. Dette følger forutsetningsvis av § 2 nummer 3, som i de ulike unntaksalternativene implisitt forutsetter dette. Regelen skulle sikre at siidaandeler som følger det som er fastsatt i en reduksjonsprosess gjennom en reduksjonsplan eller pålegg om forholdsmessig reduksjon, skal få tilskudd selv om siidaens reintall er høyere enn fastsatte øvre reintall. Men av dette kan vi også slutte at de siidaandelene som ikke følger påleggene eller reduksjonsplanen heller ikke skal få tilskudd.»

Uttalelsen må anses som en prinsipputtalelse og avklaring på spørsmålet.

Det vises også til formålsbestemmelsen i forskriften, jf. § 1, hvor det heter at formålet med tilskuddet blant annet er å bidra til en bærekraftig reindrift.

Videre følger det forutsetningsvis av partsbegrepet i forvaltningsloven § 2 bokstav e at den som får et vedtak rettet mot seg, plikter å innrette seg etter dette. Det vises til ordlyden der det heter at en part er en «person som en avgjørelse retter seg mot». Vedtak om forholdsmessig reduksjon retter seg direkte mot siidaandelsleder. Forholdsmessig reduksjon er et individuelt pålegg som må oppfylles av den enkelte siidaandelsleder uavhengig av om distriktets/siidaen reintall i samsvar med fastsatt øvre reintall for distriktet/siidaen.

4.2.3 Bokstav a

Siidaandel kan få tilskudd hvis siidaen har utarbeidet en reduksjonsplan etter reindriftsloven § 60 tredje ledd, og siidaandelens reintall er i henhold til denne. Dersom det er fastsatt reduksjonsplan etter reindriftsloven § 60 tredje ledd, og reintallet i siidaandelen er i samsvar med denne innen 31. mars i reindriftsåret, kan siidaandelen innvilges tilskudd. Bestemmelsen gjelder kun i den perioden reduksjonsplanen er satt.

De siidaandeler i siidaen som ikke har et reintall i samsvar med reduksjonsplanen innen 31. mars i reindriftsåret, er ikke berettiget tilskudd.

Unntaket i bokstav a retter seg mot tilfeller som reguleres i reindriftsloven § 60 tredje ledd første punktum, altså der siidaen selv har utarbeidet en reduksjonsplan, ikke når Reindriftsstyret har gjort det.

Fylkesmannen godkjenner reduksjonsplanen etter de krav som stilles i reindriftsloven § 60 tredje ledd, se grunnlagsdokument i Reindriftsstyrets sak 33/12. Når reduksjonsplanen er godkjent fyller Fylkesmannen inn tallene etter reduksjonsplan i Grunnmur.

Reduksjonsplanene må gjelde reindriftsåret det søkes tilskudd for, og må være mottatt senest 31. mai, tilsvarende søknadsfristen, jf. § 3. Reduksjonsplaner som gjelder etter 31. mars vil falle inn under neste reindriftsår, og kan ikke legges til grunn for vurdering av om vilkåret er oppfylt.

4.2.4 Bokstav b

Siidaandelen kan få tilskudd hvis reindriftsmyndighetene har fattet et vedtak om forholdsmessig reduksjon etter reindriftsloven § 60 tredje ledd, og siidaandelens reintall er i henhold til dette.

For å få tilskudd må siidaandelen å være innenfor reintallet som er fastsatt i vedtak om reduksjon per 31. mars i reindriftsåret. Bestemmelsen gjelder kun i den perioden vedtaket gjelder.

Når vedtak om forholdsmessig reduksjon er fattet, skal Fylkesmannen fylle tallene inn i Grunnmur.

4.2.5 Bokstav c

Siidaandelen kan få tilskudd hvis siidaandelen ikke omfattes av reduksjonsprosesser som nevnt i bokstav a eller b, og ikke har bidratt til å øke siidaens totale reintall siste reindriftsår.

I tilfeller hvor reinbeitedistriktet/siidaen overstiger sitt fastsatte øvre reintall, vil de siidaandeler som har bidratt til å øke ikke få tilskudd. De siidaandeler som ikke har økt reintallet siste reindriftsår, faller inn under unntaket og kan få tilskudd.

For å fastslå om siidaandelen har økt sitt reintall i den aktuelle perioden, skal godkjent melding om reindrift legges til grunn, og reintallet sammenlignes med reintallet fra året før.

Dette unntaket gjelder siidaandeler som **ikke er inne i/aldri har hatt en reduksjonsprosess eller er ferdig med reduksjonsprosessen.**

Siidaen/distriktet har aldri hatt reduksjonsprosess:

Når det skal vurderes om en siidaandel har bidratt til å øke «*siidaens totale reintall*», tas det utgangspunkt i siidaandelens godkjente melding om reindrift året før. I tilfeller hvor Fylkesmannen har foretatt offentlig kontrollert telling, er det reintallet etter tellingen som legges til grunn.

Dersom Fylkesmannen ved gjennomgangen av alle siidaandelens melding om reindrift i et reinbeitedistrikt/siida ser at siidaen har oversteget øvre fastsatt reintall, skal Fylkesmannen orientere distriktet/siidaen og anmode de om å utarbeide en reduksjonsplan etter reindrifstlovens § 60 tredje ledd første punktum. I tillegg skal Fylkesmannen orientere Landbruksdirektoratet om overskridelsen i distriktet/siidaen.

Siidaen/distriktet har hatt en reduksjonsprosess, og er ferdig med denne:

Når det skal vurderes om siidaandelen ikke har bidratt til å øke «*siidaens total reintall*» i tilfeller der distriktet/siidaen har gjennomført en reduksjonsprosess, skal vurderingen ta *utgangspunkt* i melding om reindrift fra «*siste reindriftsår*».

Unntaket er i de tilfeller hvor siidaandelen først oppnår det fastsatte reintallet **året etter at reduksjonsplanen skulle være oppfylt**. I de tilfeller er siidaandelen berettiget tilskudd. For eksempel et tilfelle hvor en siidaandel etter reduksjonsplanen skal ha 100 dyr, men oppgir å ha 90 dyr. Hvis siidaandelen **året etter at reduksjonsplanen skulle vært oppfylt** øker reintallet til 100 dyr, så faller de inn under dette unntaket. Bakgrunnen for unntaket er at siidaandelen kan ha hatt uforutsette tap det siste året av reduksjonsprosessen, og dermed kommet under sitt fastsatte reintall. Siidaandelen har da ett år på seg å justere reintallet til fastsatt nivå uten at det blir ansett som en økning av reintallet.

Unntaket gjelder både i de tilfeller hvor siidaen selv har fastsatt reduksjonsplan, og i tilfeller med tvungen forholdsmessig reduksjon.

Bestemmelsen er utformet for å påvirke siidaandelene til ikke å øke reintallet, men holde seg på et stabilt reintall også etter at reduksjonsprosessen er avsluttet. En reduksjonsprosess gjelder kun i den perioden den er fastsatt å gjelde, som regel fra 1-3 år.

Bakgrunnen for å sammenligne reintallet med reintallet fra «siste reindriftsår» er for å ha et reintall å sammenligne med. Vedtaket om forholdsmessig reduksjon gjelder til vedtaket er oppfylt. Etter oppfylt reduksjonsprosess vurderer man etter hovedregelen, der alle siidaandeler får tilskudd dersom siidaandelens reintall er innenfor øvre siidaens øvre reintall.

Ved å ha en ordlyd som sier at reintallet sammenlignes med reintallet fra «siste reindriftsår», så vil det i teorien åpne for at en siidaandel kan «posisjonere» seg ved å øke reintallet annet hvert år (og ikke få tilskudd), men hvis de ikke øker neste år så vil de få tilskudd.

Direktoratet mener imidlertid at **reindriftsloven § 60 femte ledd** gir hjemmel for å forhindre uønsket posisjonering. Ordlyden er at når *særlige grunner* foreligger, kan Fylkesmannen fastsette reintall per siidaandel. Departementet kan gi bestemmelser om når Fylkesmannen plikter å gjøre det, og hvordan reintallet skal fastsettes. Med hjemmel i § 60 syvende ledd har departementet gitt utfyllende bestemmelser om fastsettelse av reintall. I § 1 står det at i siidaer der det er foretatt forholdsmessig reduksjon og reintallet overstiger fastsatt øvre reintall med mer enn 5 prosent, skal Fylkesmannen for inntil fem år fatte vedtak om øvre reintall per siidaandel. Reintallet for en siidaandel fastsettes til det reintallet siidaandelen hadde året før reintallet steg over fastsatt nivå.

4.2.6 Bokstav d

Siidaandelen kan få tilskudd hvis fylkesmannen har fastsatt øvre reintall per siidaandel i henhold til reindriftsloven § 60 femte ledd, og siidaandelens reintall er i henhold til dette.

Unntaket gjelder i de tilfeller hvor Fylkesmannen har fastsatt øvre reintall per siidaandel i henhold til reindriftsloven § 60 femte ledd, og siidaandelens reintall er i henhold til dette. I slike tilfeller kan siidaandelen ha rett til tilskudd selv om reintallet i distriktet overskrider fastsatt øvre reintall.

Etter det er gjennomført forholdsmessig reduksjon i distriktets siidaandeler og alle reduksjonsvedtak er oppfylt, overstiger Distrikt X sitt øvre reintall med over fem prosent. Dette utløser plikt for fylkesmannen å fastsette reintall pr. siidaandel, jf. forskrift om fastsettelse av øvre reintall § 1.

For eksempel i vedtak om forholdsmessig reduksjon har siidaandel A lov til å ha 150 rein. Året etter reduksjonen ble gjennomført har siidaandelen 110 rein per 31. mars. Fylkesmannen fastsetter reintallet til 150 rein fordi dette var det reintallet siidaandelen faktisk hadde året før reintallet i siidaen steg over fastsatt nivå, jf. lovforskriftens § 1 annet punktum. En økning av reintallet er da lovlig.

Så lenge reintallsøkningen for siidaandelen skjer innenfor rammer fastsatt i fylkesmannens vedtak, vil ikke økningen anses som et bidrag til en økning av siidaens totale reintall i

forskriftens forstand, jf. forskriftens § 2a annet ledd bokstav d, og gir siidaandelen rett til tilskudd.

4.2.7 Bokstav e

Siidaandeler i distriktet som har inngått avtale om fordeling av reintall på bakgrunn av fylkesmannens vedtak i henhold til reindriftsloven § 60 sjettede ledd kan få tilskudd hvis siidaandelens reintall er i henhold til denne avtalen.

Unntaket gjelder de tilfeller hvor siidaandeler i distriktet har inngått avtale om fordeling av reintall på bakgrunn av fylkesmannens vedtak i henhold til reindriftsloven § 60 sjettede ledd, og hvor siidaandelens reintall er i henhold til denne avtalen.

Forpliktende avtaler mellom siidaandeler må sendes Fylkesmannen så snart de er inngått og senest innen 31. mai i tilskuddsåret, som igjen orienterer Landbruksdirektoratet.

Hvis det er en situasjon der tre siidaandeler har inngått en avtale om en annen fordeling av reintallet enn det som følger av fylkesmannens vedtak, jf. reindriftsloven § 60 sjettede ledd. Sammen holder de tre siidaandelene seg innenfor det som fylkesmannen hadde satt som maksimalt øvre reintall for de tre siidaandelene. Dersom reintallet i distriktet har økt slik at distriktets reintall er over øvre reintall, må de tre siidaandelene som har inngått avtalen sees i sammenheng. Dersom A og B reduserer slik at C kan øke tilsvarende, kan man ikke si at C bidrar til en økning av siidaens totale reintall med den følge at C skal nektes tilskudd.

4.3 Tredje ledd

Et vilkår for å kunne innvilges tilskudd er at leder av siidaandelen ikke mottar alderspensjon etter folketrygdens regler. I felles siidaandel eller siidandel som mottar ektefelle- eller samboertillegg etter § 8, kan likevel eldste ektefelle eller samboer motta alderspensjon.

Dette vilkåret omhandler alderspensjon i sin helhet. Det skilles ikke mellom ordinær alderspensjon og gradert alderspensjon/fleksibel pensjonsordning. Mottar vedkommende tidligpensjon eller AFP er det å regne som «alderspensjon» etter forskriften, og vedkommende anses derfor å motta alderspensjon. Hvis yngste ektefelle/samboer i en felles siidaandel fyller 67 år mellom 1. april og 31. mars i tilskuddsåret, må han/hun gi avkall på alderspensjon for å få utbetalt tilskudd etter reindriftsavtalen. Hvis vedkommende avstår fra alderspensjon må dette dokumenteres fra NAV.

Tidligpensjon i reindriften, jf. forskrift om tidligpensjon i reindriften, regnes ikke som alderspensjon etter § 2 første ledd nr. 2. Tidligpensjon i reindriften er en selvstendig ordning som ikke har noen innvirkning på vurderingen av om siidaandelsleder mottar alderspensjon.

5. Til § 2b – Utmåling av tilskudd

Første ledd er en regel for utmåling av tilskudd.

Utmålingsregelen innebærer at en siidaandel som driver i strid med § 2a annet ledd bokstav a, b, c, d eller e likevel kan få tilskudd, etter en nærmere beregning, dersom overskridelsen av reingtallet er inntil 5 prosent.

6. Til § 3 – Krav til søknaden

6.1 Første ledd

Søknad om tilskudd sendes fylkesmannen i det reinbeiteområdet siidaandelen tilhører. **Søknadsfristen er 31. mai.** Fristen er endret i forhold til tidligere års forskrifter. Grunnen til endringen er at fristen for å levere næringsoppgave er 31. mai. Den nye søknadsfristen fører til at fylkesmannen ikke trenger å vente med behandling av tilskuddssøknaden til næringsoppgaven er levert.

Fylkesmannen kan i tråd med god forvaltningsskikk på ulovfestet grunnlag gi utsettelse av fristen for innlevering av søknad og vedlegg dersom tilskuddsmottaker har en relevant og viktig grunn, som f.eks sykdom og lignende. En utsettelse bør sikres etterprøvbarhet ved å sette en merknad på saken.

Med «søknad» i forskriften menes også vedlegg, selv om vedlegg ikke er nevnt i forskriftens ordlyd.

6.2 Andre ledd

6.2.1 Bokstav a

Leder av siidaandel må vedlegge næringsoppgave og tilleggsskjema til næringsoppgave. For å presisere hvilket skjema som menes er det offisielle navnet på skjemaet tilføyd: *Landbruk RF-1177*.

Ved leieslakt er det et krav om at slakte- og fraktkostnadene er dokumentert. Dette har sammenheng med endringen i § 6, der det er presisert at frakt- og slaktekostnader ikke inngår i beregningsgrunnlaget for produksjonspremien.

6.2.2 Bokstav b

Medlemmene i siidaandelen må vedlegge tilleggsskjema til næringsoppgaven, slaktebilag eller annen dokumentasjon på salgsinntekt.

Med «*salgsinntekt*» menes her inntekter som stammer fra salg av kjøtt av rein i eget merke. Se kommentarene for forskriftens § 2 første ledd.

Med «*annen dokumentasjon*» menes et etterprøvbart og tilstrekkelig detaljert dokument for oppnådd salgsinntekt. Dette kan f.eks. være kvittering/bilag som stammer fra privat salg av rein.

6.2.3 Bokstav c

Ved søknad om kalveslaktetilskudd må slaktebilag fra slakteriet vedlegges.

Slakterapporter leveres elektronisk fra slakteri som excel-fil. Denne legges inn i grunnmur, og det er tallene i grunnmur som legges til grunn ved saksbehandlingen. Dersom reieneier har korrigeringer på bakgrunn av slaktebilag, skal han henvises til det utførende slakteri. Slakteriet vil da kunne levere ny korrigert slakterapport. Privatslakt etter animaliehygieneforskriften legges inn som avgang i melding om reindrift.

6.2.4 Bokstav d

Ved søknad om ektefelle- eller samboertillegg etter § 8 må siste ligning vedlegges.

En forståelse av «siste ligningsoppgjør» betyr den ligningen som er ferdigstilt og lagt ut av skatteetaten. Det er søknadstidspunktet som er avgjørende for hvilken selvangivelse som skal legges til grunn. For 2018 innebærer det at vi må se på selvangivelsen 2016. Hvis vi skulle bruke selvangivelsen 2017 nå i 2018 ville det innebære at den ikke var ferdig lignet siden det er flere utleggstidspunkt for ligningen. Av kontrollhensyn og for å være sikre på at skatteetaten ikke gjør endringer i inntekten, er det hensiktsmessig å bruke utskrift av ligningen for «siste ligningsoppgjør».

6.2.5 Bokstav e

Ved privat omsetning av inntil 10 rein, i henhold til animaliehygieneforskriften kapittel VIIc, må omsetningen dokumenteres i henhold til animaliehygieneforskriften § 21i.

Dokumentasjon som må leveres til Mattilsynet i henhold til animaliehygieneforskriften § 21i er ment for å dokumentere at reineieren ikke har overskredet grensen på 10 rein, som reineieren lovlig kan omsette i henhold til forskriften. Slik dokumentasjon skal inneholde opplysninger om reindriftsåret, navnet på siidaandelen, reinmerket, slaktedato, omsetningsdato og kontaktinformasjon til kjøper.

Disse opplysningene er ikke tilstrekkelige for å kunne beregne produksjonspremie. I tillegg til dokumentasjon etter animaliehygieneforskriften § 21i må siidaandelsleder derfor levere dokumentasjon på inntekt fra den private omsetningen i form av salgsbilag mv. Dette er i samsvar med tilskuddsforskriften § 9. I søknadsskjema for tilskudd til siidaandeler og tamreinlag er siidaandelsledere gjort oppmerksom på at de må levere salgsbilag for slike dyr.

6.2.6 Bokstav f

Forskriftens § 3 annet ledd bokstav f er en særregel om hvilket tallgrunnlag som skal legges til grunn i siidaer som har hatt offentlig kontrollert telling av rein.

Utgangspunktet er at det er tallene i godkjent melding om reindrift før eventuell telling som skal benyttes for tilskuddsbehandlingen. Dette fyller fylkesmannen inn i grunnmur.

Særregelen i annet ledd bokstav f medfører at all avgang av rein (salg, tap, overføring etc.) som har funnet sted etter siste pålagte offentlige telling i driftsåret skal dokumenteres.

Vilkåret «følgende dokumentasjon» betyr at siidaandelen må sannsynliggjøre at avgangen faktisk har funnet sted. Her kreves det alminnelig sannsynlighetsovervekt. Det som er avgjørende er at dokumentasjonen er detaljert nok til å vise at en handling faktisk har funnet sted, og dermed kan etterprøves.

Det vises for øvrig til forskriftens § 9 der det heter at forvaltningen kan innhente den informasjon den «finder nødvendig» for å kunne forvalte tilskuddsordningen.

Dokumentasjon kan skje ved at forvaltningen selv dokumenterer avganger eller at en annen offentlig tjenestemann bekrefter dette. Det kan for eksempel være Statens Naturoppsyn, Reinpolitiet eller Mattilsynet.

Se for øvrig lagmannsrettsdom LH-2008-27582 som gjaldt dokumentasjon og godkjenning av avgang (salg) av livdyr. Etter denne dommen er det ikke et absolutt krav at kontroll og godkjenning må gjøres på forhånd eller samtidig med avgangen av dyre(ne).

Dokumentasjon og godkjenning av avgang må skje **innen 31. mai**, som er siste frist.

7. Til § 4 – Driftstilskudd

Formålet med særskilt driftstilskudd til ungdom er å støtte opp om siidaandelsledere som er under 30 år, og som er under etablering eller oppbygging av egen drift.

Søker må ikke være fylt 30 år per 31. mars det året det søkes tilskudd for.

I tilfeller hvor det er felles siidaandel, og hvor den yngste lederen av felles siidaandel er under 30 år og den eldste er over 30 år, så har siidaandelen rett til tilskudd.

For å stimulere ungdom til å satse på reindrift, ble tilskuddet økt fra 25.000 kroner til inntil 40.000 kroner i reindrifftsavtalen for 2018/19.

Vilkåret «*inntil*» er nytt fra reindrifftsavtalen 2018/19. Ordlyden er endret for å synliggjøre at LMD i samråd med NRL kan justere de avtalte satsene for å holde forbruket innenfor bevilgningene som er gitt i reindrifftsavtalen.

8. Til § 5 – Etableringstilskudd

Etableringstilskuddet har som formål å støtte opp om reindrifftsutøvere som er under 35 år, og som er under etablering av egen enhet. Samtidig skal tilskuddet stimulere til smidige generasjonsoverganger ved at siidaandeler blir overdratt til personer under 35 år.

Overdragelse er et innarbeidet juridisk begrep og kan skje blant annet ved salg, arv, gave mv.

Tilskuddet innvilges ikke ved opprettelse av en ny siidaandel etter reindrifftslovens § 11 eller ved oppretting av sideordnede rekrutteringsandeler etter reindrifftslovens § 12.

I tilfeller hvor en siidaandel overdras til et ektepar, slik at det blir *en* felles siidaandel etter reindrifftslovens § 13, **utbetales ett tilskudd**.

Den nye lederen av siidaandelen må oppfylle de materielle vilkårene etter reindrifftslovens § 15. Personen som overtar siidaandelen må både dokumentere at siidaandelen er overdratt og at vedkommende oppfyller kravene i reindrifftslovens §§ 9 og 10 i de tilfeller hvor det dreier seg om reindrift i det samiske reinbeiteområdet, eller § 8 for tamreinlagene.

Melding om overføring av siidaandel skal sendes fylkesmannen som skal kontrollere at de formelle vilkår foreligger.

Det er på tidspunktet for overdragelsen av siidaandelen at den nye lederen av siidaandelen må være under 35 år. Om vedkommende sin alder blir høyere i løpet av de tre første årene etter overdragelsen, vil personen fortsatt ha rett til tilskuddet.

Første året etter overdragelsen er etableringstilskuddet på inntil kr 80.000, og de to neste årene etter overdragelsen er tilskuddet på inntil kr 65 000.

Vilkåret «*inntil*» er nytt fra reindriftavtalen 2018/19. Ordlyden er endret for å synliggjøre at LMD i samråd med NRL kan justere de avtalte satsene for å holde forbruket innenfor bevilgningene som er gitt i reindriftsavtalen

Det er gjort unntak fra inntektskravet i § 2a nr. 1 for de som søker om etableringstilskudd. Det vil si at hvis søker ikke oppnår en avgiftspliktig inntekt på minimum kr. 50.000 fra salg av kjøtt fra rein i eget merke i tilskuddsåret vil vedkommende likevel ha rett på etableringstilskudd.

9. Til § 6 – Produksjonspremie

9.1 Hva inngår i grunnlaget for produksjonspremien?

Grunnlaget for produksjonspremien er avgiftspliktig salg av reinkjøtt samt andre avgiftspliktige næringsinntekter fra selve reinsdyret. Formålet med produksjonspremien er å premiere innsats, produksjon og videreforedling av produkter som stammer fra reinsdyret. Tilskuddsordningen ble innført i 2003/2004. Som i § 2a er det tale om salgsinntekt eksklusiv merverdiavgift.

Perioden for beregning av produksjonspremie er *foregående kalenderår*, det vil si fra 1. januar til 31. desember.

Satsen inntil 34 prosent. Vilkåret «*inntil*» er kommet inn i bestemmelsen for å synliggjøre at LMD i samråd med NRL kan justere de avtalte satsene for å holde forbruket innenfor bevilgningene som er gitt i reindriftsavtalen.

Ved reindriftsavtaleforhandlingene 2016/17 ble det presisert at det er reineiers oppgjørpris som skal danne grunnlaget for produksjonspremien, jf. Prop. 77 S, punkt 7.4.3 a. Dette innebærer at det er prisen *etter* fradrag for slakte- og fraktkostnader som danner grunnlaget for produksjonspremien, jf. § 6 første ledd annet punktum.

I rapporteringssammenheng plikter den som utfører slakting av rein å rapportere både brutto- og nettopris i slaktejournalen, jf. forskrift om rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning § 5 første ledd bokstav o.

Bruttopris er oppgjørsprisen før fradrag for slakte- og fraktkostnader, mens nettoprisen er oppgjørsprisen etter fradrag for slakte- og fraktkostnader.

Med «avgiftspliktig salgsinntekt» menes her salg av kjøtt og andre avgiftspliktige salgsinntekter som **må stamme fra selve reinsdyret** som kan inngå i beregningsgrunnlaget.

All omstening av varer er i utgangspunktet avgiftspliktig, jf. merverdiavgiftsloven § 3-1, men så er det noe omsetning som er avgiftsfritt og noe som er unntatt fra merverdiavgift. I tilskuddsforskriften § 6 er det gjort en avgrensning til «avgiftsfrie salgsinntekter», det vil si at de ikke inngår i grunnlaget for produksjonspremie. Hvilke inntekter det er gjort fritak for, fremgår av merverdiavgiftsloven kapittel 6.

Salg av reinkjøtt på det private markedet er avgiftspliktig, og salg som andre medlemmer enn siidaandelsleder foretar, skal medregnes i grunnlaget i produksjonspremien selv om medlemmet ikke har oppnådd registreringsgrensen på kr 50 000. Men det forutsetter

selvfølgelig at siidaandelsleder oppfyller de øvrige vilkår i tilskuddsforskriften, slik at hun/han er i posisjon til å få tilskudd.

Følgende inntekter inngår i beregningsgrunnlaget for produksjonspremie:

- ✓ avgiftspliktig salg av reinkjøtt som er innrapportert (jf. forskrift om rapportering av slaktet rein)
- ✓ avgiftspliktig salg av kjøtt, innmat, blod. All privat salg må følge kravene i animaliehygieneforskriften kapittel VIIc
- ✓ avgiftspliktig inntekt fra salg av skinn, horn, bein
- ✓ avgiftspliktig inntekt fra husflid/duodji produsert av og basert på siidaandelens egne rein.

Eksempelvis inngår følgende inntektsposter ikke som grunnlag for beregning av produksjonspremie:

- ✓ avgiftspliktig inntekt gjennom videreformidling av innkjøpt kjøtt
- ✓ avgiftspliktig inntekt fra utleie av husvære i reindriften
- ✓ avgiftspliktig inntekt fra jakt/fiske og bærplukking
- ✓ inntekt fra lønnet arbeid eller verv
- ✓ salg av livdyr
- ✓ utleie av kjørerein.

9.2 Hvordan skal inntektene dokumenteres?

Tidligere skulle post 321 og post 322 i tilleggsskjema RF 1177 Landbruk, anvendes som grunnlag for beregning av produksjonspremien. **Fra tilskuddsbehandlingen for 2017 kan ikke lengre post 321 anvendes.** Dette skyldes at denne posten inneholder bruttopris (oppgjørprisen før fradrag for slakte- og fraktkostnader). Grunnlaget for tilskudd er nettopris, det vil si bruttopris uten frakt- og slaktekostnader.

Post 322 kan fremdeles brukes i beregningen av produksjonspremien. I veiledningen fra Skatteetaten, post 322 heter det:

«I denne posten føres alle inntekter av videreforedledede produkter fra rein, samt bearbejdede biprodukter fra rein, herunder husflidsvarer. Inntekt fra salg av slaktedyr og biprodukter til slakteri og oppkjøpere omfattes ikke av denne posten og føres i post 321. Postene 321 og 322 skal til sammen gi grunnlag for beregning av produksjonspremie etter reindriftsavtalen.»

Ved behandlingen av tilskuddssøknader skal fylkesmannen kontrollere at det grunnlaget som siidaandelsleder har oppgitt for produksjonspremien, stemmer med innrapportert nettopris fra slakteriene og annet salg. Etter § 3 andre ledd bokstav b m andre reineiere utenom leder(e) av siidaandel legge ved kopi av slaktebilag eller annen dokumentasjon på annen salgsinntekt. De øvrige reineierne må dermed enten legge ved kopi av tilleggsskjema til næringsoppgaven, slaktebilag eller annen dokumentasjon på avgiftspliktig salgsinntekt. Leder av siidaandelen skal legge ved næringsoppgave og tilleggsskjema til næringsoppgave.

Vilkåret «dokumenteres» betyr at reineieren må sannsynliggjøre at salgsinntekten faktisk har funnet sted. Det kreves alminnelig sannsynlighetsovervekt. Det som er avgjørende, og

formålet med dokumentasjonen, er at den er detaljert nok til å bevise at en handling har funnet sted, og dermed kan etterprøves. Om dokumentasjonen oppfyller disse kravene er opp til hver saksbehandler å avgjøre, men formålet må være oppnådd.

Minimumskravet til hvordan salget dokumenteres, det vil si kvittering eller lignende, er at det inneholder:

- ✓ navn og adresse på selger og kjøper
- ✓ dato
- ✓ varens art og omfang
- ✓ pris med og uten mva.

Dersom salgsinntekten dokumenteres gjennom slaktebilag eller for eksempel kvittering, er det salgsinntekt fratrukket slakte- og fraktkostnader som skal legges til grunn for produksjonspremieberegningen (nne).

Det samme gjelder ved privat salg i henhold til animaliahygieneforskriften kapittel VIIc.

Siidaandelsleder kan gis en frist på 14 dager å komme med dokumentasjonen. Dersom dokumentasjonen ikke finner sted innen fristen, eller siidaandelsleder ikke kan dokumentere beregningsgrunnlaget, skal produksjonspremien beregnes på grunnlag av de tall som finnes i slakterapporten, og annen dokumentasjon som siidaandelsleder har levert inn som vedlegg til søknaden og som fylkesmannen har godkjent.

Selv om produksjonspremien kan beregnes av inntekter fra alle reineiere i siidaandelen, skal produksjonspremien utbetales til leder av siidaandel. Tilskuddet utbetales til den som står oppført som leder av siidaandelen, og som står som søker av tilskudd.

Hvis et ektepar innehar en felles siidaandel, utbetales tilskuddet til det kontonummeret som er oppgitt på søknadsskjemaet. Det er ikke anledning til å dele opp tilskuddet for utbetaling til flere konti.

9.3 Om sideordnet rekrutteringsandel

Sideordnet rekrutteringsandel er ikke nevnt som søkerberettiget i forskriftens bestemmelser. Landbruks- og matdepartementet har presisert at inntektene til reineiere i den sideordnede rekrutteringsandelen skal inngå i grunnlaget for beregning av produksjonspremie for hovedsiidaandelen. Dette har blant annet sammenheng med at sideordnet rekrutteringsandel blant annet skal holde seg innen et felles reintall som er fastsatt for hovedsiidaandelen og den sideordnede rekrutteringsandelen.

9.4 Fjerde ledd

Landbruksdirektoratet kan dispensere fra beløpsgrensen i bestemmelsens andre ledd ved avvikling av en siidaandel der hele flokken slaktes. **Det er altså kun inntektsgrensen i § 6 andre ledd det kan dispenseres fra.**

Dersom dispensasjon innvilges av Landbruksdirektoratet kan vedtaket om dispensasjon fra beløpsgrensen påklages til Landbruks- og matdepartementet etter reglene i forvaltningsloven jf forskriftens § 13 andre ledd. Dette er et unntak fra den klare hovedregel om at Landbruksdirektoratet er endelig instans ved påklaging av vedtak.

Bestemmelsen er en «kan»-regel, noe som angir et fritt forvaltningsskjønn. Se forklaring til forskriftens § 11 første ledd for hvilke momenter som kan inngå i skjønnnet. Se også den skjerpede kravet til begrunnelsen av vedtak som beror på skjønn etter forvaltningslovens § 25.

10. Til § 7 – Kalveslaktetilskudd

Formålet med kalveslaktetilskuddet er å stimulere til at en større del av kjøttproduksjonen foregår på kalv, noe som er ressursøkonomisk gunstig. Uttak av kalv reduserer presset på vinterbeitene, og reduserer tapene i løpet av vinteren. Økt uttak av kalv bidrar også til økt produktivitet fordi tilveksten på kavl er større enn tilveksten på større dyr.

Kalveslaktetilskuddet innvilges til søker for hele slakteperioden i reindriftsåret, det vil si slakt fra **15. august til 31. mars**.

Tilskuddet innvilges *kun* når både slakting og klassifisering er utført ved slakteri godkjent av Mattilsynet. Dette betyr at tilskuddet ikke kan innvilges dersom slakt og/eller klassifisering utføres på foredlingsbedrifter. Kalveslaktetilskuddet innvilges heller ikke ved privat slakt.

Det gis også kalveslaktetilskudd for kalver som er kassert. Dette gjøres fordi formålet med kalveslaktetilskuddet er å bidra til en flokksammensetning som maksimerer kalveproduksjonen og dermed også slakt av kalv på høsten, da de også rapporteres til Landbruksdirektoratet. Kravene i § 7 er derfor også oppfylt for disse kalvene.

Slakteriene det slaktes hos må oppfylle kravene til rapportering i forskrift om rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning (rapporteringsforskriften). § 5 bokstav k pålegger slakteriene å rapportere iht. EUROP-klassifisering for at det skal innvilges tilskudd.

Oversikt over hvem som har godkjent klassifiseringskurs finnes på denne linken:

<http://animalia.no/Slakt--kjott--og-eggkvalitet/Klassifisering/Reinsdyr/Klassifiseringshandbok-for-reinsdyrslakt/>.

Dokumentet med oversikten heter «101S Godkjente klassifisører».

Fra og med høsten 2018 blir det ikke lenger holdt kurs i klassifisering på den vanlige måten. Dette har sammenheng med NRL sitt prosjekt som går ut på ny klassifiseringsmetode – optisk lengdemåling. Høsten 2018 ble 5 slakterier valgt ut til prosjektet. Eventuelle fremtidige kurs i regi av Animalia vil derfor gjelde den nye klassifiseringsmetoden.

Slaktefilene sendes av slakteriene til Landbruksdirektoratet som excel-fil og blir lagt inn i grunnmur jf. forskrift om rapportering av slaktet rein § 4.

Kalveslaktetilskuddet gis også ved tap av dyr ved måling av radioaktivitet etter forskrift om kompensasjon for utgifter, merarbeid og økonomiske rap som reineiere påføres som følge av tiltak mot radioaktivitet § 7. Tap av rein må godkjennes av fylkesmannen. Tap av rein ved måling av radioaktivitet er mest aktuelt i de sørsamiske områdene samt for tamreinlagene.

11. Til § 8 – Ektefelle-/samboertillegg

Utøver begge ektefellene/samboerne «aktiv reindrift» i samme siidaandel (jf. reindriftsloven § 13), innvilges det et ektefelletillegg med inntil kr. 30 000.

Vilkåret «*inntil*» er nytt fra reindrifftavtalen 2018/19. Ordlyden er endret for å synliggjøre at LMD i samråd med NRL kan justere de avtalte satsene for å holde forbruket innenfor bevilgningene som er gitt i reindrifftavtalen.

Formålet med ektefelletillegget var å legge til rette for en familiebasert næring og sikre at også kvinnene kan delta i næringen uten å ha lønnsinntekt av betydning utenfor reindriften. Å legge til rette for en familiebasert reindrift er også i tråd med de politiske føringer i dag, jf. Meld.St 32 kapittel 6.

Ektefelle/samboer må ikke ha eget reinmerke for at siidaandelen skal være berettiget ektefelle- /samboertillegget. Ektefellene/samboerne trenger ikke å ha (være ledere i) en felles siidaandel, vilkåret er kun at de «utøver aktiv reindrift i samme siidaandel».

Ektefeller/samboere som har hver sin siidaandel, eller er medlem i en annen siidaandel, er ikke berettiget ektefelle-/samboertillegg. Se sak 18/3992.

Tilskuddet faller bort dersom en av ektefellene/samboerne hadde en brutto inntekt utenom reindriften på mer enn kr. 200.000 i året før tilskuddsåret. Godtgjørelse for verv i reindriftnæringen regnes her som inntekt i reindriften. Siste ligning for begge ektefellene skal legges ved søknaden om det søkes om dette tilskuddet jf. § 3.

Verv i reindriftnæringen kan være:

- ✓ medlem av Reindriftsstyret/Reindriftenes Utviklingsfond
- ✓ medlem i Merkenemnda
- ✓ medlem i Klagenemnda for merkesaker
- ✓ medlem i distriktsstyret
- ✓ medlem i rovviltnevd eller rådgivende kontaktutvalg for rovviltsaker i fylket/landet
- ✓ medlem i styret i NRL
- ✓ medlem i Det Faste Utvalget (konvensjonen mellom Norge og Sverige)
- ✓ medlem i forhandlingsutvalg/faggruppe for ny reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige
- ✓ medlem i Samerettsutvalget.

I tilfeller hvor verv ikke faller inn under de ovennevnte vil det måtte foretas en konkret vurdering i det enkelte tilfelle, se for eksempel sak 17/29696.

Det er den likningen som er ferdigsstilt og lagt ut av skatteetaten som skal legges til grunn for vurderingen av inntektsgrensen. Det er søknadstidspunktet som er avgjørende for

hvilken selvangivelse som skal legges til grunn. For 2018 innebærer det at vi må se på selvangivelsen for 2016.

12. Til § 9 – Opplysningsplikt og kontroll

Denne generelle bestemmelsen om opplysningsplikt og kontroll kom inn i forskriften ved reindrifftsforhandlingene i 2012/2013.

Departementet fastslår at en slik bestemmelse er avgjørende for at tilskuddsordningene skal kunne forvaltes på best mulig måte, og for å sikre at utbetalingene er i overensstemmelse med de formål som skal oppnås med tilskuddene etter forskriften. Departementet har vist til § 8 i reglementet for økonomistyring i staten, som generelt regulerer adgangen til kontroll av tilskuddsutbetalinger.

Med «reindrifftsmyndighetene» menes i denne sammenheng de forvaltningsorgan som er gitt myndighet til å behandle saker etter denne forskriften. De aktuelle forvaltningsorgan er:

- ✓ fylkesmannen
- ✓ Landbruksdirektoratet
- ✓ Landbruks- og matdepartementet.

Ettersom det er fylkesmannen som fatter vedtak i første instans, skal nødvendig informasjon sendes til fylkesmannen.

12.1 Første ledd

Alle søkere av tilskudd plikter å gi de opplysninger som reindrifftsmyndighetene finner nødvendige i forbindelse med forvaltning av tilskuddsordningen. I nødvendighetskriteriet ligger det at opplysningsplikten ikke er ubegrenset og bare opplysninger med relevans for den enkelte tilskuddssak, eller for å kunne oppfylle reindrifftsavtalen kan kreves. Nødvendighetsvilkåret retter seg altså mot to forhold.

Typisk og som oftest vil dette dreie seg om grunnlagsmateriale for å fatte selve vedtaket om tilskudd, samt dokumentasjon som muliggjør effektiv kontroll av om tilskudd er i overensstemmelse med forskriftens målsetninger.

Selv om § 9 er hjemmel for å pålegge siidaandelen å oppgi opplysninger, er det etter forskriften ingen tvangshjemler dersom siidaandelen nekter å oppgi nødvendige opplysninger. Det vil si at forvaltningen ikke kan tvinge vedkommende siidaandel å oppgi opplysningene.

Benyttes hjemmelen må det vurderes om det kommer innunder forvaltningsloven § 14. Etter sistnevnte bestemmelse skal hjemmel for pålegg om å gi opplysninger angis, og det gir også vedkommende tilskuddsmottaker en rett til å klage dersom han eller hun mener han eller hun ikke har en plikt eller lovlig adgang til å oppgi opplysningene.

Forvaltningen kan imidlertid, dersom tilskuddet ikke er utbetalt, stoppe eller holde tilbake utbetalingen etter § 11 dersom opplysningene ikke dokumenteres.

Hvis tilskuddet er utbetalt og vedkommende tilskuddsmottaker nekter å legge frem de opplysninger det er bedt om, må det vurderes om tilskuddet skal kreves tilbake etter forskriften § 12 jf. § 11.

12.2 Andre ledd

Med hjemmel i andre ledd kan forvaltningen også kontrollere foretakets (siidaandelens) bokføring, korrespondanse og opptegnelser som vedkommer tilskuddene.

Vilkåret «vedkommer» peker på at det må foreligge en saklig sammenheng og relevans mellom dokumentasjonen og tilskuddet som utbetales.

Kontrollen kan gjennomføres med stedlig kontroll hos foretaket jf. tredje ledd. Når det gjelder revisorbekreftelse er dette tatt med som en «kan-bestemmelse», da det etter departementets vurdering ikke er behov for et generelt krav om dette. Dersom opplysninger kreves lagt fram må det vurderes om forvaltningsloven § 14 kommer til anvendelse for saksbehandlingen.

For bokettersyn som ikke gjennomføres på et offentlig kontor, må det vurderes om forvaltningsloven § 15 kommer til anvendelse. Denne bestemmelsen regulerer tilfeller der forvaltningorganet granskning som ikke blir utført på et offentlig kontor eller annet bestemt tjenestested.

Avtalepartene har imidlertid understreket på forskriftsmøtet 13. juni 2012 at det er skriftlig saksgang som normalt skal benyttes.

Hvis bestemmelsen benyttes bør det gjøres i samråd med forvaltningsorganets jurister.

13. Til § 10 - Retting av feilutbetalinger

Denne bestemmelsen angir den generelle hjemmelen for retting av feilutbetalinger. Bestemmelsen er også den selvstendige hjemmelen for etterbetaling. Avkorting eller innkreving og motregning må skje etter reglene i henholdsvis §§ 11 og 12.

Departementet har skrevet følgende om denne forskriftsbestemmelsen i merknadsdokumentet:

«Av bestemmelsen fremgår det at Reindriftsforvaltningen kan rette feil i utbetalt tilskudd, enten ved etterbetaling eller ved krav om tilbakebetaling fra tilskuddsmottakeren (siidaandelen/tamreinlaget). Dette forutsetter omgjøring av det opprinnelige forvaltningsvedtaket, jf. forvaltningsloven § 35.

Etterbetaling er først og fremst aktuelt i de tilfeller hvor det har blitt utbetalt for lite tilskudd og årsaken til feilutbetalingen skyldes forhold hos Reindriftsforvaltningen. Dersom årsaken til feilutbetalingen skyldes forhold hos tilskuddsmottaker, for eksempel ved feilopplysninger, er det ikke gitt at en etterutbetaling skal finne sted. Dersom Reindriftsforvaltningen har utbetalt korrekt tilskuddsbeløp i henhold til søknad, vil tilskuddsmottaker (siidaandelen/tamreinlaget) som hovedregel ikke ha krav på etterutbetaling. Dette til tross for at mottaker ville ha mottatt et høyere tilskuddsbeløp dersom riktige opplysninger hadde vært gitt.

Krav om tilbakebetaling av tilskudd er aktuelt i situasjoner hvor tilskuddsmottaker (siidaandelen/tamreinlaget) har fått utbetalt for mye tilskudd. Dette gjelder uavhengig av om feilen skyldes forhold hos Reindriftsforvaltningen eller tilskuddsmottaker, og om tilskuddsmottaker har innrettet seg i god tro. I slike situasjoner har tilskuddsmottaker fått midler han ikke hadde krav på, og hensynet til et korrekt oppgjør og en sikker forvaltning av offentlige midler må dermed som det klare utgangspunktet, veie tyngre enn hensynet til at mottakeren kan ha innrettet seg etter utbetalingen.»

I saker om tilbakebetaling sendes det forhåndsvarsel til søker om at det er oppdaget at det har skjedd en feilutbetaling, at saken vurderes, og at utfallet av saken kan bli at det kommer et krav om tilbakebetaling jf. forvaltningsloven § 16. Krav om tilbakebetaling krever en omgjøring av opprinnelig vedtak etter forvaltningsloven § 35, og det må undersøkes av om vedtaket kan omgjøres etter forvaltningsloven § 35, og evt. hvilke saksbehandlingskrav det stilles for omgjøringen etter forvaltningsloven § 35.

Dersom tilskudd kreves tilbakebetalt jf. § 10 er det et enkeltvedtak. Vedtak om tilbakebetalingskrav følges opp etter § 12.

Med «reindriftsmyndighetene» menes det samme som etter § 9.

14. Til § 11 – Avkortning m.v.

Tidligere var denne bestemmelsen en del av grunnvilkåret om å ha en lovlig reindrift. Den ble endret og opprettet som en egen bestemmelse om avkortning eller bortfall av tilskuddet i forbindelse med reindriftsavtalen 2012/2013.

Endringen var ikke ment som en realitetsendring ettersom siidaandelen/tamreinlaget fortsatt har en plikt til å utøve reindrift i henhold til gjeldende lover og forskrifter.

Å ha et inngangsvilkår om å drive lovlig reindrift er ikke hensiktsmessig, ettersom det er svært

ressurs- og tidskrevende å følge det opp i forkant av at tilskudd behandles. Det blir fra 2015/2016 lagt opp til kontroll i etterkant, med påfølgende sanksjoner om det avdekkes potensielle ulovligheter eller brudd på regelverk.

I merknadsdokumentet til forskriften går det følgende frem om denne bestemmelsen:

«Et overordnet mål er å sikre forsvarlig forvaltning av samfunnets fellesmidler. Departementet ser det derfor som rimelig at den som klanderverdig tilegner seg høyere tilskudd enn man er berettiget til, må regne med å kunne tape på dette.

Selv om det ikke følger direkte av forskriftens ordlyd, har forvaltningen adgang til å tilbakeholde tilskudd når vilkår for avkortning foreligger (ettersom dette vil være mindre byrdefullt overfor tilskuddsmottaker). En kan tenke seg tilfeller hvor tilbakeholdelse av tilskudd kan bli aktuelt dersom noen uaktsomt har gitt feilaktige opplysninger, jf. første ledd, men de mest praktiske tilfellene vil nok knytte seg til tilfeller hvor noen driver sin virksomhet i strid med lover eller forskrifter for reindriftnæringen, jf. annet ledd. Tilbakeholdelse av tilskuddsmidler vil da kunne iverksettes inntil regelverksbruddet

opphører, og vil skape et oppfyllelsespress. Bestemmelsen kan derfor benyttes selv om tilskuddsmottaker var i god tro.

Det følger av første ledd at tilskuddet kan avkortes helt eller delvis i de tilfeller der tilskuddsmottaker uaktsomt eller forsettlig har gitt feil eller mangelfulle opplysninger i søknaden, som har eller ville dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling av tilskuddet. I de tilfeller foretaket har gitt uriktige opplysninger i aktsom god tro, kan avkorting ikke finne sted. Det stilles imidlertid strenge krav til tilskuddsmottakers aktsomhet.

I henhold til annet ledd kan tilskuddet også avkortes dersom tilskuddsmottaker (siidaandelen/tamreinlaget) etter Reindrifftsforvaltningens vedtak driver eller har drevet sin virksomhet i strid med lover eller forskrifter for reindrifftsneringen. Bestemmelsen har som formål å påvirke tilskuddsmottaker til å legge om til en lovlig drift samt å markere at staten ikke ønsker å støtte ulovlig virksomhet.»

14.1 Første ledd

Når det skal vurderes om tilskuddsmottaker har opptrådt uaktsomt (simpel uaktsomhet) er dette en vurdering av om vedkommende person har opptrådt i strid med hva en alminnelig aktsom person i samme situasjon og stilling ville gjort. Dette er en objektiv vurdering, der man setter opp en norm for hva en alminnelig aktsom reindrifftsutøver ville gjort i samme situasjon, og sammenligner denne med handlingene til den aktuelle tilskuddsmottaker.

I normen for hva en alminnelig aktsom reindrifftsutøver plikter å gjøre sees det hen til pliktene og rettighetene som fremgår av reindrifftsloven kapittel 3 og 4. Reindrifftsutøveren er også selvstendig næringsdrivende og en profesjonell part. Dette høyner aktsomhetskravet, og det forventes blant annet at reindrifftsutøverne plikter å sette seg inn i og holde seg oppdatert på lovverk og regler som gjelder hans/hennes næringsutøvelse. Dette gjelder regler om tilskudd, skatt osv.

Metodisk bør saksbehandler sette opp en norm for hva som generelt gjelder for reindrifftsutøvere, og så behandle spørsmålet om reindrifftsutøveren har handlet i strid med denne. Har han eller hun gjort det, har vedkommende opptrådt uaktsomt.

Det er imidlertid viktig å være bevisst på at de forskjellige momentene kan tale både for og mot uaktsomhet. F.eks. er det alvorlig å overtre en grunnleggende bestemmelse, men det må også ses hen til hvorfor tilskuddsmottaker opptrådte slik han/hun gjorde. Stikkord her kan være dyrevelferdsmessige hensyn, klimatiske forhold osv. Tidligere praksis kan være relevant når vurderingen gjøres, men man må være oppmerksom på at etter tidligere regelverk var det ikke et aktsomhetskrav knyttet til anvendelsen av regelen.

Hvis en reindrifftsutøver for eksempel uaktsomt har oppgitt at de har mer avgiftspliktig næringsinntekt enn det de i realiteten hadde, og slik sett har fått utbetalt produksjonspremie for mer enn de hadde rett til, så kan det i tillegg til å kreve tilbake det uriktige utbetalte beløpet, treffes vedtak om avkorting av tilskudd.

Straffeloven av 2005 § 13 definerer uaktsomhet som: «[d]en som handler i strid med kravet til forsvarlig opptreden på et område, og som ut fra sine personlige forutsetninger kan bebreides, er uaktsom». Denne regelen kan ikke anvendes direkte og som rettslig grunnlag, men er ment som en illustrasjon på regelen om uaktsomhet. Det rettslige grunnlaget er her forskriftens § 11.

Når det skal vurderes om tilskuddsmottaker har opptrådt forsettlig er dette en subjektiv vurdering. Dette betyr at forvaltningen i den aktuelle sak må sannsynliggjøre at vedkommende ved sin handling må ha ment å ville tilegne seg en urettmessig utbetaling av tilskudd.

Spørsmålet her blir om den aktuelle tilskuddsmottaker **ved sin handling har ment** å tilegne seg en urettmessig utbetaling av tilskudd. Saksbehandler må sette i tilskuddsmottakers sted og vurdere hva den aktuelle tilskuddsmottaker mente å gjøre ved sine handlinger. En vurdering av forsett er en psykologisk vurdering.

Dette krever i henhold til forvaltningslovens § 25 en svært nøye vurdering og begrunnelse, samtidig som det er svært krevende. **Det anbefales derfor at saksbehandler ikke anvender regelen om forsett, og heller vurderer forholdet opp mot uaktsomhetskravet, ettersom dette er en objektiv vurdering.**

Når forskriften inneholder vilkåret «[h]ar eller ville dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling» peker dette på to ting. Det ene er at utbetaling eller vedtak om utbetaling ikke må være fullbyrdet jf vilkåret «ville dannet», det vi si at det ikke faktisk må ha skjedd. For det andre er det et krav om årsakssammenheng.

Ved vurderingen om det er årsakssammenheng blir spørsmålet om innlevering av feil eller mangelfulle opplysninger **var en nødvendig betingelse for om** vedtak om utbetaling ble eller kunne blitt fattet. Dersom opplysningene ikke hadde blitt levert inn, ville eller kunne vedtaket blitt fattet uansett? Dersom vedtaket kunne eller ville blitt fattet uavhengig av om opplysningene ble sendt inn, kan ikke tilskuddet avkortes. Siden det ikke er krav om at vedtak om utbetaling eller utbetaling i seg selv må ha skjedd, er det av hensyn til tilskuddsmottakers rettssikkerhet et vilkår om årsakssammenheng.

Vilkåret «kan» peker at forvaltningen i utgangspunktet står fritt til å avkorte tilskuddet. Dette vurderes ut fra en skjønnsmessig helhetsvurdering der alle momenter ved forholdet trekkes inn, både det som taler for og imot avkortning. Aktuelle momenter er forholdets art (hva har skjedd), hvor klanderverdig forholdet er, grad av uaktsomhet osv.

Vurderingen om hele eller deler av tilskuddet avkortes beror i utgangspunktet også på et fritt skjønn. Også her må det foretas en konkret helhetsvurdering. Momentene fra vurderingen av om tilskuddet skal avkortes eller ikke kan også brukes her. Jo mer klanderverdig handlingen er, jo mer kan tilskuddet avkortes. Størrelsen på trekket og de driftsøkonomiske konsekvensene dette har for den aktuelle tilskuddsmottaker må vurderes opp mot hvor alvorlig regelverksbruddet er, sett i forhold til denne tilskuddsordningen og dens formål. For å ivareta kravet til likebehandling, bør det ved avgjørelsen bør det ses hen til lignende saker.

I vedtaket om tilskudd der det er anvendt bestemmelser med skjønn slik som her, skal det **eksplisitt fremgå** hvilke momenter som inngår i skjønnen og hvordan de er vektlagt jf. forvaltningslovens § 25.

Bestemmelsen kan brukes i de tilfeller der tilskuddet ikke er utbetalt. Dette fremgår av vilkåret om at «hele eller deler av tilskuddet [kan] avkortes.»

14.2 Andre ledd

Bestemmelsen gjelder tilbakehold av tilskudd.

I første setning er det to kumulative vilkår. At vilkårene er kumulative betyr at begge vilkår må være oppfylt for at bestemmelsen i det hele tatt kan anvendes. De to aktuelle vilkårene er:

- ✓ at tilskuddsmottaker i henhold til Reindriftsmyndighetenes vedtak må ha drevet sin virksomhet i strid med lover eller forskrifter for reindriftsnæringen, og
- ✓ at det må vært utvist uaktsomhet eller forsett.

Når bestemmelsen bruker uttrykket «i henhold til Reindriftsmyndighetenes vedtak» innebærer dette at må ha vært fattet vedtak, som den aktuelle parten må ha fått overlevert til seg. Selv om det står «har drevet» betyr ikke dette at forhold som er opphørt kan tas med. Er det ulovlige forholdet i henhold til vedtaket opphørt, kan ikke tilskuddet tilbakeholdes.

Vedtaket kan basere seg på reindriftsloven med forskrifter og forskriftene som er gitt med hjemmel i reindriftsavtalen og reindriftsloven. Vedtaket må også være fattet av Fylkesmannen, Landbruksdirektoratet eller LMD. Bestemmelsen kan ikke anvendes på tilfeller der siidaandelen har overskredet sitt reintall, ettersom dette er uttømmende (fullstendig) regulert i forskriftens § 2.

Også her står forvaltningen i utgangspunktet fritt til å bestemme om de vil holde tilbake tilskuddet, og hvis ja, med hvor stor del. Det henvises til det som er skrevet ovenfor.

Tilskuddet kan bare holdes tilbake inntil det aktuelle forholdet er rettet.

I andre setning er det gitt anledning til avkortning dersom tilskuddsmottaker ved overtredelsen beskrevet i første setning har opptrådt grovt uaktsomt eller forsettlig. Også her gjelder at det må ha vært fattet vedtak, og at vedtak må ha blitt underrettet tilskuddsmottaker.

Ved vurderingen av om tilskuddsmottaker har opptrådt grovt uaktsomt skal dette vurderes på samme måte som simpel uaktsomhet. Forskjellen her er graden av avviket. Ved grovt uaktsomhet dreier det seg om et **markert avvik** fra alminnelig handlemåte for en alminnelig aktsom person i samme situasjon. Også dette er en objektiv vurdering. Hvor markert graden av avvik skal vurderes opp mot avvikets art og omfang. Hva har tilskuddsmottaker gjort, hvor lenge har det pågått, hvor stort avvik er handlingen fra det som forventes av reindriftsutøvere osv.

I straffeloven § 13 heter det at «[u]aktsomheten er grov dersom handlingen er svært klanderverdig og det er grunnlag for sterk bebreidelse». Som ovenfor kan ikke denne bestemmelsen anvendes som en direkte hjemmel, og er kun ment som en illustrasjon.

Vurderingen er den samme som for simpel uaktsomhet, og alle relevante momenter skal tas med.

Det anbefales å ikke anvende bestemmelsen om forsett, se ovenfor.

Ved den konkrete vurderingen av hvor mye som skal avkortes må det foretas en forholdsmessighetsvurdering. Størrelsen på trekket og de driftsøkonomiske konsekvensene dette har for den aktuelle tilskuddsmottaker må vurderes opp mot hvor alvorlig regelverksbruddet er, sett i forhold til denne tilskuddsordningen og dens formål.

En eventuell avkortning eller tilbakehold av tilskudd er å regne som enkeltvedtak og reglene i forvaltningsloven kap. IV-VI kommer til anvendelse.

Innkrevning av avkortingsbeløp foretas etter § 12, der det fremgår at disse kan også kreves tilbakebetalt, eller man kan foreta en motregning i senere tilskuddsutbetalinger.

Avkortningsbestemmelsen er den samme som for de andre forskriftene etter reindriftsavtalen.

I sak 17/38335 fikk et distrikt avkortet tilskuddet med femti prosent, på det grunnlag at de ikke hadde drevet sin virksomhet i tråd med lover og forskrifter for reindriftsnæringen, jf. annet ledd. Saken ble behandlet av Sivilombudsmannen, som var enig i vår vurdering.

15. Til § 12 – Innkreving av tilbakebetalings- eller avkortingsbeløp

Følgende går fram av merknadene til forskriften:

«Første ledd fastslår at tilbakebetalingsbeløp eller avkortingsbeløp kan kreves tilbakebetalt eller motregnes i senere tilskuddsutbetalinger. Paragrafen tilsvarende bestemmelser i andre tilskuddsforskrifter innenfor Landbruks- og matdepartementets forvaltningsområde.¹

Av annet ledd fremgår det at krav fra reindriftsmyndighetene kan motregnes i tilskuddsutbetalinger til tilskuddsmottakeren.

Tredje ledd hjemler adgangen til å kreve renter tilsvarende den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrenten.² Der tilskuddsmottakeren har vært i god tro angående feilutbetalingen, pålegges det ingen rente på tilbakebetalingskravet. I tilfeller hvor foretaket burde ha forstått at tilskuddet måtte betales tilbake, løper rentene fra tilbakebetalingskravet kom frem til mottaker, mens det der foretaket har vist grov uaktsomhet eller forsett, kan det kreves renter fra utbetalingstidspunktet for det urettmessige tilskuddet.»

15.1 Første ledd

Første ledd omhandler tilfeller der utbetaling har skjedd i strid med vilkårene for tilskudd.

For at tilbakebetaling skal kunne kreves, må vedtaket som innvilget tilskuddet omgjøres etter forvaltningsloven § 35. Dette betyr at det må sendes forhåndsvarsel til tilskuddsmottaker med frist for uttalelse iht. forvaltningslovens § 16. Videre må vilkårene for omgjøring etter forvaltningsloven § 35 være oppfylt.

---

¹ Se for eksempel forskrift om tilskudd ved tap i epleproduksjon forårsaket av rognebærmøll, forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket, forskrift om pristilskudd i landbrukssektoren.

² Lov 17. desember 1976 nr 100 om renter ved forsinket betaling § 3

Dersom feilen avdekkes mer enn tre uker etter at søker har fått melding om vedtak om utbetaling, vil en omgjøring til ugunst for søker normalt være avhengig av at dette vedtaket regnes som ugyldig jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

I de tilfellene vedtaket om utbetalingen bygger på feil faktaopplysninger, eller mangler hjemmel, vil vedtaket som hovedregel være ugyldig etter alminnelig forvaltningsrettslige prinsipper.

Det må likevel foretas en konkret vurdering av om vedtaket er ugyldig etter den ulovfestede ugyldighetslæren. Det er en henvisning til denne i forvaltningslovens § 35 siste ledd. Dette omfatter innholdsmangler, tilblivelsesmangler og skjønns mangler. Jurist bør konsulteres dersom dette skal vurderes.

Dersom vedtaket er heftet med en saksbehandlingsfeil, må saksbehandlingsfeilen ha virket inn på vedtaket jf. forvaltningsloven § 41, det vil si at feilen må ha virket bestemmende på vedtakets innhold.

I de tilfellene vedtaket ikke er ugyldig kan omgjøring kun skje dersom tilskuddsmottaker varsles om omgjøring innen tre uker etter at brevet om tilskuddsutbetaling ble sendt, hensynet til andre privatpersoner eller offentlige interesser tilsier det, og melding om omgjøringen sendes vedkommende innen tre måneder etter at det ble sendt melding om tilskuddsutbetaling jf. fvl. § 35 tredje ledd.

Omgjøring av utbetalingsvedtaket er et enkeltvedtak, og krav om tilbakebetaling av urettmessig utbetalt tilskudd er også et enkeltvedtak. Som oftest gjøres disse vedtakene samtidig.

I de tilfeller der forhold i strid med § 10 og § 11 oppdages i løpet av behandlingen av tilskuddet, før tilskudd er utbetalt, fattes vedtak om avkortning som regel som en del av den ordinære tilskuddsbehandlingen og § 12 vil da ikke komme til anvendelse.

Det beror på et skjønn om motregning og tilbakebetaling skal foretas, jf. vilkåret «kan». Det vises til avklaringen om dette skjønnnet ovenfor om § 11.

Både første og andre ledd angir en selvstendig hjemmel til motregning. Det vil si at forvaltningen ikke trenger å gå veien om ulovfestede motregningsregler etter pengekravsretten. Bestemmelsen kan imidlertid suppleres med de ulovfestede motregningsreglene.

Generelt er det også enklere å motregne fremfor å kreve et beløp tilbakebetalt. Forvaltningen slipper også kostander med evt. inkasso og tvangsinn drivelse av krav.

Dersom det foretas *motregning* må vedtaket om utbetaling av tilskudd omgjøres, se avklaring ovenfor. Det må ikke fattes nytt enkeltvedtak om motregning, ettersom selve enkeltvedtaket (som angir partens rettigheter og plikter) allerede er fattet ved vedtaket om tilskudd.

Dersom forvaltningen erklærer motregning, må det aktuelle forvaltningsorganet varsle tilskuddsmottaker om det før selve motregningen gjøres.

15.2 Andre ledd

Krav fra reindriftsmyndighetene kan motregnes i tilskuddsutbetalinger til tilskuddsmottakeren. Ved avtaleforhandlingene 2018/19 ble motregningsadgangen utvidet til å ikke bare gjelde ordninger over reindriftsavtalen, men alle krav fra reindriftsmyndighetene, for eksempel tvangsmulkt.

15.3 Tredje ledd

Bakgrunnen for denne regelen er at det skal være lite attraktivt for tilskuddsmottaker å ta sjansen på å beholde et uberettiget beløp inntil det eventuelt blir krevd tilbake. Regelen søker også å forhindre at feilutbetalinger skjer, ettersom risikoen for å bli ilagt renter skal skjerpe søkerens aktsomhet ved utfylling og innlevering av søknad om tilskudd.

Vilkåret «aktsom god tro» er et innarbeidet juridisk begrep. Vurderingen er objektiv og ligner til dels på vurderingen om en tilskuddsmottaker har opptrådt uaktsomt. Vurderingstemaet er om tilskuddsmottaker kjente eller burde kjenne til at utbetalingen av tilskuddet var urettmessig, det vil si at tilskuddsmottaker ikke hadde krav på utbetalingen. Reindriftsutøvere er selvstendig næringsdrivende, og det stilles et strengt aktsomhetskrav til de. Det må foretas en helhetsvurdering der alle relevante momenter må nevnes.

Som nevnt før stilles det strenge krav til vedtakets skriftlige begrunnelse når det rettslige grunnlaget beror på et skjønn jf. forvaltningsloven § 25.

For forklaring om hva som ligger i «[g]rov uaktsomhet», se ovenfor. Som tidligere anbefales det ikke å anvende vilkåret om forsett.

16. Til § 13 – Administrasjon, klage og dispensasjon

16.1 Første ledd

Tilskudd utbetales av Landbruksdirektoratet avdeling reindrift. Tilskuddet utbetales til den som står oppført som leder av siidaandelen.

Hvis et ektepar innehar en felles siidaandel, utbetales tilskuddet til det kontonummeret som er oppgitt på søknadsskjemaet. Det er ikke anledning til å dele opp tilskuddet for utbetaling til flere konti.

Dersom siidaanandsleder(e) i etterkant av søknaden kommer med et annet kontonummer, kan tilskuddet utbetales til dette nye kontonummeret. Alle privatrettslige avtaler siidaanandsleder(e) inngår om fordeling av tilskuddet er forvaltningen uvedkommende.

16.2 Andre ledd

Dersom Landbruksdirektoratet fatter vedtak om dispensasjon etter forskriftens § 6 fjerde ledd (om dispensasjon fra inntekstgrensen i bestemmelsens andre ledd ved avvikling av en siidaandel der hele flokken slaktes). Dersom dette gjøres kan vedtaket påklages til Landbruks- og matdepartementet etter reglene i forvaltningsloven jf forskriftens § 13 andre ledd. Dette er et unntak fra den klare hovedregel om at Landbruksdirektoratet avdeling reindrift er endelig instans ved påklaging av vedtak.

16.3 Tredje ledd

Hvorvidt det skal innvilges dispensasjon eller ikke er en skjønnsmessig helhetsvurdering jf. vilkåret «i særlige tilfeller». Bestemmelsen er også en «kan»-regel. Dette betyr at **det først**

må vurderes om det foreligger er «særlig[] tilfelle», deretter en vurdering om bestemmelsen i det hele tatt skal anvendes. Momenter i «kan»-skjønnnet er beskrevet ovenfor.

Departementet har i sin kommentar til forskriften skrevet at *«Dispensasjonsadgangen er ment som en sikkerhetsventil og skal kun anvendes i helt spesielle tilfeller, f.eks. for å unngå utilsiktede konsekvenser av regelverket. Dispensasjonen kan imidlertid ikke gå ut over formålet med forskriften. Det er altså svært begrenset adgang til å dispensere, og i tidligere forskrift § 14 om dispensasjon ble det uttrykt som at det måtte "foreligge ekstraordinære forhold som kan vanskeliggjøre videre drift og som ligger utenfor leder av siidaandelens kontroll". Dette er slik departementet ser det bare en beskrivelse av forhold som vil regnes som særlige tilfeller. Et konkret eksempel er en situasjon hvor en vesentlig andel av reinflokken blir drept av tog eller går utfor et stup.»*

I dette fremgår det at dispensasjonsadgangen er ment som en **sikkerhetsventil, og skal kun anvendes i helt spesielle tilfeller**, og det tilsier at **regelen skal praktiseres strengt**. Den nye regelen om dispensasjon er noe utvidet med hensyn til angivelse av hvilke forhold den kan få anvendelse på i forhold til den tidligere regel, og dette må en være oppmerksom på ved anvendelse av tidligere praksis.

Det må foretas en konkret vurdering av om det er tilstrekkelige grunner for å innvilge dispensasjon eller ikke. I helhetsvurderingen må det tas hensyn til alle forhold som kan ha betydning for saken, både forhold som taler for og imot å gi dispensasjon. Det må ses hen til hvilken regel det søkes om dispensasjon fra, eks. tidsfrister for søknad eller ett grunnvilkår for å motta tilskudd. Rimelighetshensyn skal vurderes, og det må ses hen til tidligere liknende saker.

Når det gjelder tidligere praksis knyttet til bestemmelsen vises det blant annet til brev fra LMD 21. september 2007, der «ekstraordinære forhold» i tidligere forskrift er blitt definert å være *«faktiske omstendigheter i tilknytning til den daglige drift som avviker så vesentlig fra de ordinære driftsforhold at de bør anses som ekstraordinære. Det kan ikke gis en utømmende liste over hvilke forhold som vil måtte regnes som ekstraordinære. Dette må i all hovedsak vurderes konkret. Det må imidlertid legges til grunn at disse ekstraordinære forholdene er hendelser som vanskeliggjør videre drift fordi mye av grunnlaget for driften gjennom disse hendelsene er forsvunnet. Likevel er det lagt til grunn gjennom praksis at som hovedregel kan verken klimatiske forhold eller rovdyrproblematikk anses som ekstraordinære.»*

I 2003 skjerpet avtalepartene dispensasjonsadgangen ved at de mente at klimatiske forhold ikke skulle omfattes av dispensasjonsadgangen. Generelt vanskelige driftsforhold faller utenfor dispensasjonsadgangen (snøforhold, temperaturveksling, isdannelse osv.) Annerledes stiller det seg dersom flokken rammes av ulykker som blant annet drukning, snøskred, akutt sykdomsutbrudd som medfører stort tap av rein, da kan det vanskeliggjøre videre drift.³

---

³ Brev fra LMD til Sivilombudsmannen 13.07.06 med informasjon om hvordan dispensasjonsadgangen forstås i praksis (2005/1903)

Praksis viser at også til dels langvarige konflikter og samarbeidsproblemer mellom utøvere i en siida/distrikt ikke gir adgang til å dispensere etter bestemmelsen.

Som nevnt tidligere stilles det strenge krav til vedtakets skriftlige begrunnelse når det rettslige grunnlaget beror på et skjønn jf. forvaltningsloven § 25.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Tone Frantzen Seppola
seksjonssjef

Elena Guttormsen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.